

ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ КІОТСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ У ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

Доповідач: Денисенко Сергій Іванович, викладач кафедри права

У багатьох країнах світу, при перетинанні державних кордонів, існують жорсткі документарні вимоги та недостатньо високий рівень автоматизації обов'язкових митних процедур, що створюють серйозні перепони розвитку міжнародної торгівлі.

Так, митні операції, що не впливають на розмір митного тарифу, називають ще митними процедурами та формальностями, які здійснюють нетарифне регулювання зовнішньої торгівлі. Вони можуть перетворитись у додаткові бар'єри в торгівлі, якщо перевищують нормальні загальноприйняті норми, та затримувати митне оформлення. Витрати, пов'язані з митними формальностями, нерідко перебільшують розміри митних зборів. До таких процедур та формальностей відносять: правила прийняття товарів до митного оформлення, місце виконання митних формальностей; правила зберігання товарів, що призначені до митного оформлення; режим транзиту; взаємовідносини митних органів з особами, що переміщують товар; правила оскарження дій митних органів та інше.

У зв'язку з чим важливим аспектом спрощення процедур торгівлі є впровадження та застосування переглянутої Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур яка була укладена у м. Кіото у 1973 р. (далі - Кіотська конвенція) [1]. Переглянута Кіотська конвенція, що набрала чинності 3 лютого 2006 року передбачає максимальне практичне використання інформаційних технологій та розглядає їх як один з принципів митного оформлення, реалізація якого сприятиме спрощенню та гармонізації митних процедур. Вона містить також положення про сучасні митні формальності та процедури, узгодженні митні документи для використання в міжнародній торгівлі та передбачає використання методів управління ризиками.

На даний час конвенція складається з Протоколу про зміни міжнародної Конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур від 26 червня 1999 р., самого зміненого тексту Кіотської конвенції, що наводиться в додатку I до цього Протоколу, Загального додатку, наведеного у додатку II до цього Протоколу, та Спеціальних додатків, наведених у додатку III до цього Протоколу.

Необхідно також зазначити, що Кіотська конвенція є орієнтиром у побудові митного регулювання багатьох держав світу, а також є базою і орієнтиром для уніфікації митного законодавства різних держав. Положення Конвенції сформульовані у вигляді принципів, які власне і є основою для розроблення на підставі них конкретних правил регулювання митних процедур, дозволяють усунути їх розбіжності та сприяють розвитку міжнародної торгівлі.

На даний час до Кіотської конвенції приєдналися 64 держави, в тому числі такі провідні країни світу як: США, Канада, Японія, Австралія, Китай, держави Європейського союзу та інші. З країн СНД до неї вже приєдналися Казахстан, Азербайджан, Україна та Російська Федерація.

Приєднавшись до Кіотської конвенції будь-яка держава світу, відповідно до ст.13 Конвенції, повинна запровадити Стандартні правила Загального додатку, спеціальних додатків та їхніх розділів не пізніше ніж через 36 місяців після набрання ними чинності. Тим самим держава, що приєдналася, бере на себе міжнародні зобов'язання по запровадженню положень конвенції на національному рівні. Тобто, будь-яка держава світу, що приєднується до Кіотської конвенції повинна оцінити необхідність

прискорення митних процедур, показники економічності, оперативності митного оформлення і достовірності митного контролю, а також ступені готовності митної служби до застосування принципів, закладених в конвенції.

Однак положення Кіотської конвенції часто встановлюють неприйнятні для держав на даному етапі їх економічного та технічного розвитку стандарти у зв'язку з недостатнім технічним, правовим та матеріальним забезпеченням для їх реалізації.

Саме цим пояснюється той факт, що з 174 держав-учасниць Всесвітньої митної організації до Кіотської конвенції приєдналося лише 67 держав.

Так, Україна Законом України «Про приєднання України до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур» від 05.10.2006 року №227-V [2] приєдналася до оновленої Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур та всіх її додатків. Відповідно до ст.13 Кіотської конвенції кожна договірна сторона повинна запровадити прийняті нею Стандартні правила Загального додатку, спеціальних додатків та їхніх розділів не пізніше, ніж через 36 місяців після набрання чинності такими додатками або розділами для такої договірної сторони. Це означає, що Україна приєднавшись до Кіотської конвенції взяла на себе зобов'язання запровадити стандарти конвенції в діяльності митних органів України на протязі 3-х років з дня її приєднання, тобто до 05 жовтня 2010 року.

Виходячи з намічених тенденцій в напрямках розвитку митного регулювання (скорочення повноважень митних органів, орієнтація на виконання положень ГАТТ та Кіотської конвенції) в частині гармонізації та спрощення митних процедур при переміщенні товарів через митний кордон Президентом та Урядом України перед Держмитслужбою були поставлені завдання щодо вдосконалення діяльності митних органів у напрямку спрощення митних процедур при переміщенні товарів через митний кордон України з метою гармонізації технології митного контролю з відповідними технологіями європейських держав.

Виходячи з викладеного вище на даний час існують деякі проблеми реалізації міжнародних стандартів Кіотської конвенції, що пов'язані із застосуванням у діяльності митних органів України інформаційних митних технологій.

Проблеми реалізації зазначеного вище стандарту Кіотської конвенції у першу чергу, пов'язані з недосконалим митним законодавством України. Так, стандартом 3.21. розділу 3 Генерального додатку Кіотської конвенції передбачено подачу митної декларації електронним способом, однак Митний кодекс України прийнятий у 2002 році [3] не містить такої норми як подача митної декларації в електронному вигляді. Відсутність цього не сприяє належній реалізації в діяльності митних органів України даного стандарту Конвенції, хоча при приєднанні до міжнародного договору, національне законодавство повинно приводитись у відповідність до його положень.

Реалізації стандартів Кіотської конвенції в діяльність митних органів України на даний час, заважає також недостатня модернізація інформаційно-технологічного забезпечення, а саме: несумісність програмного забезпечення декларантів та митних органів, недосконалість системи обміну інформацією між декларантами та митними органами, а також обмеженість пропускнуої спроможності комп'ютерних мереж, оновлення яких на даний час вимагає значних коштів.

Створення умов для застосування багатьох стандартів може, бути в посиленні окремих напрямків діяльності (наприклад, в підвищенні рівня відповідальності за порушення порядку здійснення митної процедури або в підвищенні технічного та кадрового забезпечення митних органів). Остання вимагає значних матеріальних витрат, тому необхідність реалізації окремих стандартів Кіотської конвенції в діяльності митних органів України, повинна визначатись порівнянням очікуваних результатів (наслідків) стандартизації і витрачених на це ресурсів (принципи ефективності упровадження стандартів). Причому, результати повинні оцінюватися з позицій інтересів держави з урахуванням інтересів учасників зовнішньоекономічної діяльності. Умови застосування стандартів засновані на принципах, що забезпечують успішне застосування стандартів. Виявлення невідповідностей українського митного законодавства повинно здійснюватись на основі формалізації цілей застосування кожного стандарту Кіотської конвенції (кількісних або якісних) і зіставлення їх з досягнутими результатами вдосконалення митних процедур в Україні (принцип формалізації цілей)¹ [4]. В той же час, необхідно виключити формальний підхід до застосування стандартів, щоб уникнути ситуації, коли всі стандарти виконані (за цільовою ознакою), а ідеї, закладені в Конвенції, в цілому не реалізовані.

Після створення достатніх умов для реалізації стандартів Кіотської конвенції здійснюється їх поетапне впровадження, засноване на попередній оцінці можливих результатів реалізації стандартів, їх експериментальному упровадженні і оцінці змін в динаміці показників діяльності митних органів за допомогою реалізації методів статистичного аналізу даних і розповсюдженні стандарту у разі його успішної реалізації. Результатом поетапного впровадження стандартів Конвенції повинне бути реалізація стандартів Конвенції всіма митними органами, що здійснюють митні процедури. При цьому, необхідно забезпечити одноманітність застосування стандартів на всій митній території України.

В процесі застосування стандартів Кіотської конвенції повинен здійснюватися моніторинг використання стандартів, за наслідками якого можуть бути ухвалені рішення про подальше застосування стандарту, корекції процедури, що стандартизується або про скасування стандарту². Крім того, аналіз застосування стандарту може показати необхідність перегляду стандарту здійснення митних процедур. На основі використання принципів застосування стандартів конвенції в Україні повинно будуватись методичне забезпечення застосування стандартів Кіотської конвенції.

Таким чином, проблему реалізації міжнародних стандартів спрощення і гармонізації митних процедур в діяльності митних органів України можна визначити як недостатнє інформаційно-технологічне, правове та матеріальне забезпечення застосування стандартів Кіотської конвенції, що приводить до безсистемності їх упровадження, підвищення ризику не врахувати зміни значимих показників при упровадженні стандартів, непрозорості процесу ухвалення рішень про застосування стандартів конвенції, а також небезпеки, що певний стандарт конвенції, застосування якого показало позитивні результати в іншій державі або в процесі експерименту на одному митному посту, при розповсюдженні на всі інші митні пости в Україні може в цілому виявитися неефективним.

---

¹ Для Рамкових стандартів розроблений та застосовується перелік питань, який містить декілька десятків питань, позитивні відповіді на які кажуть про готовність держави до запровадження стандарту.

² У зв'язку з цим необхідно відмітити, що у відповідності до ст.17 Кіотської конвенції будь яка домовляюча сторона має право заявити про свою відмову від участі у ній у будь який час після набрання нею чинності.

Виходячи з вищевикладеного, для подолання проблеми застосування міжнародних стандартів Кіотської конвенції у діяльності митних органів України необхідно:

- провести аналіз застосування кожного стандарту Кіотської конвенції митними органами України;
- розробити, затвердити та ввести в дію (використання) методичне забезпечення застосування кожного стандарту Кіотської конвенції митними органами України;
- з метою реалізації електронного декларування, як це передбачено стандартом 3.21 розділу 3 Генерального додатку Кіотської конвенції необхідно внести зміни до Митного кодексу України та інших нормативно-правових актів щодо проведення електронного декларування під час здійснення митних процедур без обмежень їх певними митними режимами;
- організувати професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації працівників підрозділів митних органів із використанням процедур електронного декларування тощо.

Література

1. Міжнародна конвенція про спрощення й гармонізацію митних процедур від 18 травня 1973р.// Комп'ютерна правова система «Ліга:ЗАКОН» інформаційно-аналітичного центру «Ліга» (м.Київ). <http://www.ligazakon.ua/jurist/>
2. Закон України «Про приєднання України до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур» від 05.10.2006 року №227-V//Комп'ютерна правова система «Ліга:ЗАКОН» інформаційно-аналітичного центру «Ліга» (м.Київ). <http://www.ligazakon.ua/jurist/>
3. Митний кодекс України: за станом на 01.09.2007р./Відомості Верховної Ради України. -Офіц. вид. - К.: Парлам. вид-во, 2002. - 288с. - (Бібліотека офіційних видань).
4. Рамочные стандарты безопасности и облегчения мировой торговли Всемирной таможенной организации// Всеукраинский юридический портал <http://jurconsult.net.ua/>